САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЬУН ХАЂЫАТА

ХАЂЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№№ 148—149 (8256—8257). ★ 1997 сыл ахсынньы 23 күнэ. Онтуорунньук. ★ Сыаната—1084 солкуобай.

ЫЙДААҐЫ ПЛАНЕРКАҐА

Ахсынньы 16 күнүгэр улуус дьаһалтатын үгэс буолбут планерката дьаһалта дьиэтин актовай саалатыгар буолла. Планерканы баһылык Шадрин А. А. салайан ыытта. Манна улуус управлениелэрин начальниктэрин, тэрилтэлэр салайаччыларын таһынан тэрилтэлэр бухгалтердара эмиэ ыыталыны ылбыттар.

Бастакынан, улуус үөрүйэ салаатын хамнаска көрүллүбүт үбү туһанытын туругун туһунан үөрэх управлениетин начальника Никифоров М. А. информацийа иҥэлиннэ. Хамнас фондатын туһанытыгар көмө итиэннэ, сыыһа туһанылар тахсыталаабыттар. Хамнаска сайаанканы түһэриэттэн сатаан хамнаһы атын ыстатыйаларга туттуу чахчылара тахсыталаабыттарын улуустаађы үн отделын бэрэбиэркэтэ биэрэгэтта. Ол курдук, саҥа кэлбит эдэр специалистарга 46 мөл. солк., тулаайах оҕолорго 37 мөл. солк., саһаайыстыбанай ороскуоттарга 30 мөл. солк. хамнас фондуттан ороскуоттаммыттара үн дьиссипилинэтин күрүүбайдык кэбии быйыытынан сыаналаннар. Бу информацийа түмүгүнэн бэйэтин этиитигэр А. А. Шадрин хамнаска бэриллэр харчы бэйэтин аналынан ороскуоттаныахтааҕын, ханнык да атын ыстатыйаҕа барыа суохтааҕын, бухгалтерскай кадрдары сүүмэрдэһиигэ көтүмэхтик сыныаннаһыыттан бу тэрилтэҕэ сотору-сотору кылаабынай бухгалтер уларыйарын тоҕоолоох боллуоттэр. Улуустаађы үн отделыгар бу бэрбиэркэҕэ ситэтэ суох үлэлэбитигэр ыйыы оҥордо. Салгыы баһылык сыл бүтэн эрэригэр, онон хас биирдии тэрилтэ сыллааҕы отчуокка балансыгыныахтааҕын тахтоото. Үнэр 1998 сыллаах былааннар, төбө да бюджет Ил Түмэнинэн ылылла илиҥин иһин, хонтуруолунай сыныныаларга олоҕуран торуннара оҥоһуллуохтаахтар диэтэ.

Иккис боппуруоһунан улуус дьаһалтатын отчуотун түмүгэ көрүллүнэ. Баһылык биирдии управлениелар, тэрилтэлэр үлэлэригэр кирбит этиилэргэ тохтоон туран, чинчу сорудаллары туруорда. «Управлениелар—улуус дьаһалтатын органнараађыт. Онон ойоҕуттан көрөн ревизиялыы сылдьар курдук буолбакка, дьиэлэ туһугар актыбыныай позициялаах буолуохтааххыт. Салайаччы эмиссиитинэн үрдүөхтээх, ол үрдэтэҕинэ эрэ туох эмэ хамсаабыт, дьигис гынныы тахсыа этэ. Кадрдары сарбыйыы өссө кэлэрэ турар. Бастатан туран, салайар аппараты аччатарга дьаһал тахсыбыт—диэтэ кини.—Тэрилтэлэри эмиэ көрүнэлэриигэр, структураларын быһааралларыгар этии оҥоһуллуна.

Дьиэ-көрүөн политикатын уонна социальнай комплексы управлениета үлэтин өссө сөргэхситэрэ наада. Улууска билиҥи туругунан чэпчэтии ыраах көрүнэриэхэ туһаныр 6700 киһи баар. Манна сүрдээх болдьоҥолоох сыныан эрийиллэр. Бүтэн эрэр сылы проектаан туһаныы молтохтук ыытыллыбыт, кэлэр оттугэр хайдах туһанар механизмын толкуйдуохха. Электро-уоту тутуута, телефону туһанытыта хардарыта ахсыыта киниэхэ сөп этэ. Пенсиялардар, инвалиттэр оҥоһуктарын батарар (атылыыр) кини улуус киниигэр аада буолла.

Нэһилиэктэргэ дьон ыйытыыта, туруорсара элбэх. Ордук радио саҥарбатыгар, телефонунан сибээс быстабыста үлэлиригэр, телевидениэйнай биэриигэ, чуолаан, Дьокуускай программата көстүбэтигэр. Манна биири чуолкайдыырыс наадалаађынан аҕылыыпа—Дьокуускай программата көстүбэтэ улуустан тутулуга суоҕун, республика Правительствота эрэ быһаарар боппуруоһа буоларын. Сир аайы техника, уматык боппуруоба, ким кимиэ тоҕо нэстээҕэ чуолкуһа суоҕа этилиннэ. Үгүс объектар баһаарыныай эттүнэн олус кутталлаахтар кордобулга эпиидэттэбэттэр. Манна туһаныныах тэрилтэлэр, анардас предписание суруйуутунан мунурдаччаннар, араас түбэлтэ тахсыбатын туһугар үлэни ыытыах кэриниэхтэр.

Нэһилиэктэр социальнай-экономическай сайдыларыгар былаан наада буолла. Күннэтиэн олорору тохтотуохха, дьону түмэн былаанныах үлэни ыытыахха. Нэһилиэктэргэ паспортизациялаах ыытыы болдьоҕо аста, маны туһаныах отдел хонтуруоллуура уолдьоста.

Тыа хаһаайыстыбатын туруга олус молтох. Бородууксуйа иһин дотация 30 бырыһыанын эрэ ылыыбыт. Бу боппуруоска тыа хаһаайыстыбатын управлениетин полицията ойдөнүмүт. Баһыныай хаһаайыстыбаларын регистрацийалаах тэтимэ бытаан. Ким үлэлиригин-үлэлээбэтин быһаарар кэм келлэ.

Улуус киниигэр нэһилиэнньэ ордорунар бородуксуйатын тутар 2 пуун баар да, быһа-быһа тутар буолланнар, дьон ааннаа кэлбэттэр. Манна түргэнник ылсар-биэрсэр, аахсар усулуобуйа тэриллиэхтээх, туспа тутар пуун (рынок) үлэлиэн сөп этэ. Улууска ыраахырдыы үлэтэ молтотук ыытылларын. 1 квартал помуйата ыраастаммаппатаҕа ыраатта. Салаҥнаныын туспаран оторууга, мөҥөрдүүгэ күүтүнэлэх үлэ барбат. Дьиэлиэн, таһынай дьонго уһаайба биэриитигэр эмиэ олордуутуттар дуогабар түһэрсэн илии баттаһар практиканы киллэриэххэ сөп этэ.

Улууска харчы киириитэ-тахсыыта сатаан хонтуруолламмакка калла. Дьон баанньартан тэйэн ааллар. Харчыны эргитиигэ баанньар ситэтэ суох үлэлиллэр. Биһиги баанньартан хайа хайыыхаан, хайдах бэрэрга этиилэри күүтэбит».

Түмүккэ Алексей Алексеевич быыр сыл бюджета өссө кырыымчык буолуоҕар тохтоон турар, нэһилиэнньэ олоҕун маптан ордук наадыйар кимиэ да суоҕун, ону таһаарбат туһуттан барыы тэрилтэлэр, управлениелар сүбэлэһэн түмсүүлэохтик үлэлиллэриттэр ыгырдэ.

Д. ПЕТРОВ.

КИНИГЭНЭН КӨМӨ АКЦИЯТЫГАР КӨХТӨӨХТҮК КЫТТЫН!

Ахсынньы 28 күнүгэр культура управлениетин уонна кини библиотека тэрээһиниэринэн УЛУУСНУТ БИБЛИОТЕКАЛАРЫГАР КИНИГЭНЭН КӨМӨ АКЦИЯТА ыытыллар.

Акция ыытыллар тэрүөтүнэн республика үрдүкү библиотекалара саҥа кинигэнэн хааччыйыы быстардык молтообут буолар. Биллэрин курдук, кинигэ—норуот тутуная да комнэмэт духовнай баайа, оттон библиотека—ол духовнай баайы норуокка тиэрдэр, киэҥник тарҕатар уонна сыдьаайар аналлаах тыа сиригэр соҕотох культурнай-информационнай кини. Библиотека фондата сылдьата хаһаан испэтэҕинэ, нэһилиэнньэни информацийаны хааччыйыы, аныгы ааҕаччы ирдэбилигэр толору эппиэттэһии кыаллыбат буолар. Ол курдук, күн бүгүн биһиги библиотекаларбыт ааҕаччы ордук наадыйар учебнайга, справочнайга, туралара быста дьадайда. Дьэ ол иһин, фондабытын сөтөрөр, толорор, туспаран ыытыллан нэһилиэнньэттэн кинигэни көмө акцийаны ыытарга сананыыбыт.

Күнду Чурапчы сэлиэнньэтин, Чурапчы улууһун олохтоохторо! Саха литературатын төрүттэспит бэрт бастакы суруйааччыбыт Н. Д. Неустроев: «Үтүгэй кинигэ баар—дьоһун оскуола»,—диэн өссө бу үйэ саҥатыгар, сахалар үөрэҕи киэҥник ылыы иҥин, кэмнэригэр, этэн турар. Онон эйигин эмиэ бу ньэлиэлээх үтүө саҥаанан салайтаран, төрөөбүт улуускут библиотекаларыгар кинигэнэн көмөлөһүөххүт диэн эрэнэбит уонна эйигини быыбар күн быыбардыыр учаастактарга күүтэбит.

Улуустаађы культура управлениета, кини библиотека.

УЛУУСТААҐЫ КӨРҮҮ-КОНКУРСКА

БИБЛИОТЕКАЛАР СОНУН, СЭРГЭХ ДЬАҺАЛЛАРА

Үөрэҕирии сылыгар анаммыт улуус библиотекаларын иккі ардыларыгар нэһилиэнньэ ортотугар маассабай дьаһаллары ыытыыга көрүү-конкурс түмүктэнэн эрэр. Ол курдук, ааспыт нэдиэлэҕэ Кытаанах, Хоптоҕо, Хайахсыт уонна Алаҕар библиотекалары тематическай биэчэрдэрэ тэрийэн ыыттылар.

Кытаанах библиотеката Сылан орто оскуолатын үөрэнээччилэригэр «Кэрэни кэрэхсиргэ хаһыат, сурунаал суолтата» диэн бэрт сэргэх шоу-программаны кытыннан, биэчэри библиотекарь Матрена Николаевна Захарова ыалдьан-саҕаланан ыытта. Библиотека нэһилиэнньэҕэ анаан 9 хаһыаты, 19 сурунаалы суруттарар. Шоу саҕаланнытыгар оҕолор «Я сам», «Музобоз», «Здоровье», «Сельская новь», «Бурда», «Отдых», «За рулем», «Сандра», «Далбар Хотун» уо.д.а. сурунаалларын рекламалаатылар.

Кытаанах орто оскуолатын «Аргыс» телестудиятын диктора Лена Максимова ааҕаччылартан интервью ылла, «Эдэр саас» хаһыат «Уучукучук» рубрикатын матырыйаалларынан туруорулаабыт кордоох сценка көрдөөччүлэри сэргэхситтэ. Биллэрин курдук, Кытаанах оскуолата художественнай-эстетическэй хаймыскаҥын үлэлиир. Биэчэргэ эдэр художниктар уруһуйдара көрдөрүлүннүлэр. Бу нэһилиэккэ айар дьоҕурдаах, талаанныах ааҕаччылар аҕыйаҕа суохтар эбит. Кинилэр айар үлэлэрин, олохторун билиҥинэрэр хаартыскалардаах буклеты Матрена Николаевна олус туспааҕайдык бэлэмнээн оҥорбут.

Манна Лазарева 6-с кылааска үөрэнэр, 30-са хоһоонноох. Бу биэчэргэ кини бэйэтин «Сайын», «Кытылык» диэн хоһоонноруун ааҕан ыытыннэрдэ. Манна хоһоонноро «Кэскил», «Саха олох» хаһыаттарга бэчээттэнэллэр.

Хоту нэһиҥэллээх тематыгар суруллубут «Эрчиллэм эйэхэ, Чурапчым чараҥа» диэн киэҥник биллибит ырыа тылын автора Николай Сивринкин—Талайскай бэйэтин айар үлэтин көрдөстө. Кини хоһоонноруттэн олохтоох мелодистар хас да ырыаны айбыттарыттан оскуола үөрэнээччилэрэ ылланаттылар.

Иис куруһуогар дьарыктаан кыргыттар «Бурда» сурунаал выкройкатынан тиктибит кэнэҥэни былаачыйаларын көтөн көрдөрдүлэр. Оскуола живописьна учуутала Т. В. Тролукова макияжка уонна прическа онгостуутугар туһалаах сүбэлэри биэрдэ. Биэчэри Г. Монгуш салайар ырыа куруһуогун оҕолоро киэргэтиллэр.

Итиэ курдук кэрэни кэрэхсиэргэ, билиини-көрүүнү кэҥэтэргэ хаһыат, сурунаал биһиги олохпутугар үтүө сүбэһит, чугас дөҥөр буоларын Кытаанахтааҕы библиотека ыыппыт биэчэрэттэн өссө тоҕуй итэҕэйдибит.

Дириҥнэҕи библиотека Одьулуун нэһилиэгин ыччатларыгар «История көлөҕүтүн» ыытта. Бу ааҥньуу үс түһүмэҕиэн барда. Бастакыта—«Тыгын Дархан», иккиһэ—«Саха сиригэр нууччалар кэлиилэрэ», үсүһэ—«Дьоллоох Дьокуускай 365 сыла».

Бу ааҥньууга Одьулуун ыччаттара олус нөхтөөхтүн кытыннылар. Тыгаһыныаах киирсии кэнниттэн кини билиилээх актыбыныай ааҕаччы Семен Артемьев ыйаныылаҕынан тахсан, супер-бириинэ ылар үөрүүлэннэ.

Саха сирин историятын көрдөрөр «Урукку дьыллар уоҕаларыгар, былыргы дьыллар мыҥаалаларыгар» диэн аатаах книгэ быыстапката туруорулларын ыытылынна. Бу сонун дьаһалы бэлэмнээн ыыппыт библиотекарь М. И. Охлопкова республикатааҕы тыа сирин библиотекаларын көрүү-конкурска биһиги улууспут аатыттан кыттар быраабы ылла.

Хайахсыттар (библиотека сэбиэдиссэйэ М. П. Кузьмина) саха народнай поэта П. Тобуруокан 80 саастыгар аналлаах литературнай-музыкальнай биэчэри Дириҥ бөһүөлэгэр кэлэн ыыттылар. Поэт олоҕун, айар үлэтин баллыннэрдилэр. Кини норуокка киэҥник биллибит ырыалара ылламмыттар. «Ыллыы турар ытык сэргэ» диэн поэт айымныыларынан книгэ быыстапката тэриллиннэ.

Оттон Чыаппара (библиотека сэбиэдиссэйэ А. Д. Попова) Мугудайга кэлэн бэйэлэрин биир дойдулаахтарын—саха биллилээх ырыаһытын, РСФСР уонна Саха АССР үтүөлээх артистэтин А. П. Лыткина 70 саастыгар аналлаах тематическай биэчэрэнэн кытыннылар. «Соҕүрүйбэт сулу таланы» диэн фотостенд дьон болҕомтотун тарта. «Саха күөрэгэйэ» дэнньит ырыаһыт чугас аймахтара—биллэрин колуонэ Лыткиннар биир-биир тахсан истиҥ ырыалары көрөөччүлэргэ бэлэхтээтилэр. 1957 сыллаахха Москватааҕы Ыччаттар уонна студеннар Бүтүн аан дойдутааҕы фестиваллэрин ыытыылааҕа, Анастасия Петровна биир дойдулааҕа, педагогическай үлэ ветерана Т. Н. Хомутова иҥирэх ахтыыны оҥордо. Тэрээбүт-үөскээбит Алаҕарын дьоно-сэргэтэ А. П. Лыткина аатынан кэлэн тутталлаҥна өссө тоҕуй көрдүбүт, итэҕэйдибит.

В. ЕГОРОВА, Д. ЕГАСОВА,
улуустаађы библиотечнай система үлэһиттэрэ.

ИККИС БОЛДЬОХХО ТАЛЫАХХА

Чурапчытаабы-Таатта аймаҕы 35 №-дээх быыбардыыр округуукка Ил Түмэн аллараа палататыгар депутаткка кандидатынан Ирина Николаевна БОЯРИНОВА ыкпыстэрэ турда. Итиннэ, мин саныабар, хас да төрүөттэр баалларын.

Бастакытынан, И. Н. Бояринова депутат быыбыгынан талыллан сиппиппэхтиэ үлэхэн кэлэр. Кини үлэтин Ил Түмэн народнай депутата, сокуоннаска, былдаас органнарыгар, ас сыыһыанньыларга комитет председателэ М. М. Яковлев үрдүктүк сыаналыыр уонна кинини «төлө туннаҕа, депутат буоларыгар өйүүргүт улуускутуттар да, республикаҕа да туһалаах буолуо эта» диэн сөпкө түмүктүүр.

Иккиннэн, Ил Түмэн бу палататыгар иккэ эрэ дьахтар депутат баара. Оттон дьахтар ойо республика Государственнай Мунньаҕар хайаатар да иннэ.

Үсүһүнэн, Ирина Николаевна палата үлэтигэр опытында, эдэх сокуоннары ылыныыга күүс-көмө буоллаа. Талыллыбыт улууттарыгар (Таатта, Аллараа, Уус-Майаа) ыымыыт программатын барытын толордо. Оны таһыынан эдэх быыччы бөлөрүүстэры быыбарыста, бириидиэлэн тэриллэргэ көмөлөрү отордо. Ол эрээри үгүс саҕалааччылар, саахалар, сорох кыаллыбытах өрүттэр салҕаныах, быыбарыллыах туоахтар. Дьэ, итиэ ыйын, ордук түмүктээхтик үлэлээри, Ирина Николаевна ыкпыстэрэ туруоруна.

И. Н. Бояринова 1953 сыл ахсынньы 31 күнүгэр Таатта улууһун Баайаҕатыгар төрөөбүтэ, омуга саха, 1987 с. Москватаабы Бүтүн Сойуоттаабы юридическай институт Хабаровскайдаабы филиалын үөрэнэн бүтэрэн, юрист-правовед идэтин ылбыта. Ил Түмэн депутатынан талыллыан иннинэ И. Н. Бояринова народнай депутаттар өрөйүөнньаабы сэбиэттэригэр үс төгүл депутатынан быыбарданан үлэлэбитэ. Итиэ сылларга кини сокуоннар бырайыактарын бэлэмнииргэ республика рабочай бөлөхтөрүгэр үс төгүл талыллан балачча опытырбыта. Саха Республикатын Үрдүкү суутун сэтээтэлиннэн иннэ ыытыллыа устата үлэлэбитэ. Хайаайыстыбаннай законодательствоҕа өрөйүөн бэс биллиитигэр киирэр тэрээһиннэр интэриэстэрин Үрдүкү арбитражнай, Конституционнай суоттарга тиийэ көмүскэбитэ. Онон кини Ил Түмэн депутата буоларга бары өттүнэн бэлэмнээх этэ.

Ирина Николаевна үлэлэбит палатата – уратылаах палата. Ол туһунан республика биллиилээх юриба, народнай депутат М. М. Яковлев маннык суруйан турар: «Бастайаннай эрдэхтэ үлэлиир депутат улэтэхамнаһа Республика палататын депутатыттан эдэх этэн буолар. Дьэ ол иннэ Бэрэстэбиитэлэр палаталарга күн ааҥы үлэлиирэн, кворум бөлөрүүстэ базыраан сибээстэн, депутат быыбардаачыларын ыытта тус сирэй көрсүһүүгэ ыарахан буолар эбит».

Быыбардаачылар, М. М. Яковлев эпитэтин курдук, аллараа палата үлэтин уратытын хара маҥнайгыттан өйүүлэрэ иннэ. Депутат И. Н. Бояринова «Таатта» хаһыат быыбылыы дьыл бэс ыйын 28 күнүнээҕи нүөмэригэр «Палатабыт сокуону оҥорууга идэтийэр» диэн ыстатыйатыгар үлэтин кэнгиин отчуоттаан турар. Онно кини ыымыыт программатын быыбыгынан тугу-ханныгы үлэлээн кэлбэтин журналист А. Мэрхоова тиийэнтиэ тылынан-өйүнэн сырдаппыта. Ол эрээри депутат иккис болдьохха иккэ улууттан кандидатынан турбутунан сибээстээн, кини депутат быыбыгынан үлэтин оссо төгүл бөлөхтөнньөрөр наадалаах.

1994 сылтан 1997 сыл бааҕан ыйыгар диэри барыта 81 сокуон ылыллыбыта, итиэ иннэгэр Республика палататынан – 24, Бэрэстэбиитэлэр палататынан – 54.

Итиэ аллараа палата ылымыыт 54 сокуонун барытын манна эридьиэстиир кыах суох. Арай депутат бэйэтин программатыгар сыныанаах оттуу эрэ ойо тутан этэн хайыахха сөп буолуо. Ол курдук, хаһыат, тыа хаһаайыстыбатыгар сэбиэннээҕи бастаан ылыллыыр. Ил Түмэн сэлиэнньэлэр сэбиэннэрин концепциятын ырытан оҥорбут. Билигин 2000 сылга диэри тыа хаһаайыстыбатын туруктаах оҥоруу уонна сайыннарыы программатын онорбуллан сылдьар. Бу программа сүрүн сыныаннаах АПК-ны мараҥан туруктаах таһаарыы, туруктаах оҥоруу уонна сайыннарыы буолуоҕа. «Ветеринария туһунан» Сокуон ылыллыбыт. Тамара Карагаева баһылыктаах ветеринария департаамена тэриллибит. «Тыа хаһаайыстыбатын кооперацияланыытын туһунан» Сокуон бырааппыта дьүүллэһиллэ тыыллар. «Сир хомуурдуур СР Сокуонун улаатыннарар уонна эбор туһунан» Сокуон ылыллыбыт. Бэмо быыбыгынан ыйдаҕы компенсационнай төлөбүрдэр маҥнаҕыттарга, суоһу хаарыгыларга, чуумпу үлэһиттэргэр бэриллиэлэрэ олох суйда. Итиэ сылга 12,6 млрд. солкуобай хаҥылыллыа, 23,5 млрд. солкуобай диэтэльнай станцияларгa бэриллиэ. Балыс салаатын сайыннарарга программа, «О землеустройстве и землеустроительной службе» Сокуон ылыллыннылар. «Сир учаастагын арендалыыр туһунан» Сокуон бырайыата бэлэмнэнэр. «Оҕо бырааппын туһунан» Сокуон, «СР оҕолоро» программа ылыллыннылар. Оҕолорго компенсационнай төлөбүрдэр кэмэҥнэрэ үрдэтиллиннэ. СР Президенин Нөөкүлэр

Россия «Пенсиянын аҕыйы уонна улаатыннарыыта» Сокуонугар Үөрүн Хоту дойдуга хонтуратын көрүүлүбүккэ хаалбытын Ил Түмэн туруорсан, пенсия кэмэйэ үрдүөр кыахтаах. Онуоха ыйга 33,2 млрд. солкуобай наада буолар.

Бүчүат политикатын концепцийата олохха киириитин көрүүнэн буоллулар:

1. Тыа хаһаайыстыбатын института академиэҥэ бөлөхтөнүллүө.
2. Нерюнгритэ уонна Мирнэйгэ СГУ филиаллара аҥылыннылар.
3. СГУ иннэн медицинскай уонна экономическай институттар аҥылыннылар.
4. Музыка үрдүкү оскуолата тэриллиэ.
5. Хореографическай училище аҥылыннар.
6. Милиция үрдүкү оскуолата тэриллиэ.
7. Летнай училище аҥылыннар.

Студенчаны социальнай өттүнэн көмүскүүр Сокуон ылыллыбыт.

Ирина Николаевна депутат быыбыгынан Таатттаан үрдүк үөрэхтэ киириини цикэтэ-саҕаласта. Маанытын Л. Р. Багатыреваны кытта сыратын үөрбүтүн түмүгэр улуустан үрдүк үөрэхтэ киирдэ. Онуу таҥаа кини улууһуттан кадр управлениятын тэрийэр бөҕата киириэ ойоммокко хаалбыт. Ол да буоллар, Таатттаан хас да оҕо салайар академиэҥэ үөрэнэллэр. Итиэннэ барытын И. Н. Бояринова хонтуруолга тутар: улуустан салайар кадрдар үөрэх-үрдэх таҥастарыгар эс сүрэҕэттэн баҕаралар.

Итиннэ тэҥэ «Аҕыйах ахсаанньах Хотугу дойду норуоттарын коҥо сылдьар уонна родовой (аҕа уйуна) общиналарын туһунан Сокуонна эбиллэри уонна уларытыллары киллэриннэ депутат актыыбынайдык үлэлэстэ.

Экологическай проблемалары бэйэарыыга эмиэ болҕомтотун уурар. Ол курдук, СР Президенин «2000 сылга диэри республика ураты харыстанар территорияларын сайдыларын схематын» чочуйан оҥорууга үлэлэстэ. Сирэ-уоту чөлүгүн хаалларар сыалларах заповедниктар, заказниктар, харыстанар зоналар тэриллиннилэр. Оҕоруо Уус-Майа Чабдата, Олуохумэ-Аммаҥ икки арда, Аллаах Үүн, Бараайы, Куолума киирдилэр уонна киириэхтэрэ.

Маанытын Ирина Николаевна депутат быыбыгынан сүрүн үлэтэ эрэ эридьиэстэнэ. Оттон кордоохо, программата астыктык туолбут. Этиллибитин курдук, бу палата күннэтэ үлэлиир. Дьэ ол иннэ депутаттар быыбардаачыларын кытта сирэй көрсүһүүлэрэ барт дэмнэ, атаҥа дьалы, сыл баһыгар-аттаҕар биирдэ эмэ буолар. Онон сорох быыбардаачылар, палата үлэлиир уратытын сиппэт билбэт буоллахтарына, аҕыс палата депутаттара биһигиннэ кытта көрсүбэттэр, отчуоттаабаттар диэхтэрин сөп. Биһигы кэпсэбиннит курдук, отчуоттаабаттар диэхтэрин сөп. Биһигы кэпсэбиннит курдук, республика сокуоннарын оҥоруу депутаттар эдэх бириэмэлэрин, сыраларын-сылбаларын илар. Өрүү үлэлиир буолланнар, турбут улуустарыттар да эдэхтик кэлэр-барар кыахтара суох. Оттон кинилэр биирдэ эмэ мунчу туттаран уонна уопуосталарын комитэр быыбардаачыларын кытта көрсүһэр, отчуоттуур кыахтаахтар. Ол иннэ кинилэр хаһыатынан, радиоынан үөсүн отчуоттуулар.

Аны мин тус бэйэм билэр өрүттэрбиттэн кэпсэтэхха, Ирина Николаевна Ытык Күөлү таас оскуола туттуллуутугар, үбүлэниитигэр кыттыгастаах. Билэн турар, бу улахан тутуулар эдэх дьон кыһаммыыларын уурбуттарын түмүгэр эрэ олохха киирэр кыахтаахтар. Бюджеккэ көрүүгэ И. Н. Бояринова талыллыбыт улуустарын тутуулаттар тэйо үн ааҕылыбүтүн тус бэйэтинэн көрөр, туруорсар идеялаах. Итиэ курдук кини билигин Хаҥалаастааҕы музейга, Уус-Таатта, Даайа Амматын, Чычымах оскуолаларыгар, Ытык Күөл—Туора-Күөл суолларын тутуутугар үнахарчы туруорсар.

Аҕыйах хонуктааҕыта Суол министерствотыгар бара сырыттым, Тааттаны туоруур биир таас муостаны үбүлэтэр буоллум диэн үөрэ-көтө кэпсээтэ.

Бүгүн сылдьаҕыта Дьокуускайга олорор, үлэлиир Таатттаан төрүттээх эрдэх идэлэх дьон түмсэн, «Таатта» диэн общественнай тэрилтэ тэримминнит. Сүрүн сыалбыт – улуус олохтор-дьаһаҕар, сайдыыларын үүнүүтүгэр кытыгастаах буолуу. Түмсүү тэриллиэннэрэ И. Н. Бояринова актыыбынайдык кыттар. Кини дойдутун дьонун-сэргэтин үчүгэйдик билэр буолан, биһиэхэ, үтүөнү онтон балачча тэйбит дьонтон, туһата үгүс. Ол курдук, кини улууһу кытта күннэтэ сибээстэһэ олорор. «Таатта» түмсүүгэ үтүөтүн-оҥоотун чочуулаан этэр буоллахха:

—Түс кабинетыгар биһигиннэ түмэр.

—Ыытар тэрээһиннэрбитигэр үбү-харчыны тардар.

—Үрдүк үөрэхтэ киириини, кадрдары аттарыыта көмөлөһөр.

—Политическай ахсыыларга, быыбарга (улуус баһылыгын талыыта) кыттар.

—Таатта талаанньарын таһаарыыта болҕомтотун уурар.

—Сэрии, үлэ ветераннарын олохторун чочаатыгар кыһанар.

Ирина Николаевна түс эбэһиннэһин таһынан дьонтан болҕомтолоох, кыһалҕаҕа ыыларбыкка барыларыгар көмөлөһөр баҕалаах. Үтүө, аһынытас сүрэхтээх, кабинетыгар хатаммахтах дьиктээх дьон кэлиэхтэ. Ол да иннэ Ил Түмэнтэн профком председателин курдук дуоһунаһы эмиэ толорор. Сыныаллаанча аһуокай таһаарар, ыллыыр дьоҕурдаах. Урут народнай театр үлэтигэр кыттарыа. Туохха барытыгар актыыбынай позициялаах, үүнэр-сайдар дьулуурдаах депутат. Дьэ итиэ иннэ «Таатта» түмсүү Ирина Николаевна Ил Түмэн депутатыгар кандидатынан иккистээн турбутун-эс сүрэҕиттэн өйүүр. Иккис болдьохха талыллыаҕына, кини үлэтэ үрдүк түмүктээх буоларыгар бигэтик эрэнэр.

И. Е. ВИНОКУРОВ—Уруу.
поэт, СР культуратын үтүөлээх үлэһита, «Таатта» түмсүү председателэ.

Снимокка: И. Н. Бояринова.

Кындал быыбардааччыларын аһаҕас суруктара

Убаастабыллаах Чурапчы улууһун быыбардааччылара! Биһиги, Кындал учаастагын быыбардааччылара, Чурапчытаабы 33 №-дээх быыбардыыр округуукка Ил Түмэнгэ депутаткка кандидат Федоров Кузьма Аполлонович быыбар иннинээҕи программатын истэн, дьүүллэһэн баран, кинини өйүүрэ быыбарыллыыбыт. Биһиги улууспуттан бэйэ бастакынан промышленность саамай кэскиллээх салаатыгар—нефть, газы переработкалааһынтан ылсан үлэлээн эрэр бэйэ дойдулаахпыт Федоров К. А. быыбар иннинээҕи программатыгар нэйилээнньэ чочуйэ сыныаллаах убаастыылаах толору хаччыйарга, улуус аһынаҕа суоллары оҥорорго, эдэр ыччат үлэтэ суох буолуутун тохтоторго, ыччаты промышленнэйдэ тардарга, тыа хаһаайыстыбатыгар государство көмөтүн күүһүрдэргэ, нэйилээнньэ кыаммат-тиэйиммэт аранатыгар социальнай ойоҕуо утумнаахтык оҥоһуллуларын ситиһэргэ үлэлэһиэм диэн эйэлэстэ толоруо диэн эрэнэбит.

Бу ыарахан кэмнэ: «Чурапчым, бар дьонум туһугар барыы күүспүн ууруом».—диэн күүстээх саанньа ылымыт эдэр, кэскиллээх үлэһит К. А. Федоровы Ил Түмэн депутатыгар бэйэ саанньан куоластыыргыгар ыытарабыт.

ДОРОГИЕ ИЗБИРАТЕЛИ ЧУРАПЧИНСКОГО УЛУСА!

Очень скоро вам предстоит войти в двадцать первый век. Будущее Якутии в нем будут определять молодые, прошедшие школу демократии.

Основной задачей тех, кто сейчас работает в органах власти, является работа по обучению молодежи, и надо приложить для этого все усилия. Я стараюсь по мере своих сил и возможностей приглашать молодых студентов, всё правятся к выполнению моих депутатских обязанностей в качестве своих помощников. Они готовят ответы на обращения избирателей, участвуют в подготовке законопроектов, в работе парламентских слушаний и проходят практику в стенах Государственной Думы и в республике.

Наиболее подготовленные из них решили принять участие в предстоящих выборах в Палату представителей Государственного собрания (Ил Тумэн). Это новое имя в политике, имеющее депутатскую работу на повестке.

Одним из них является Алексей Прокопьевич Дьячковский, по образованию юрист. Закончив университет, уже написал кандидатскую диссертацию и прошел предварительную. Его отличает ясный аналитический ум, умение быстро схватывать суть проблемы и находить пути ее практического решения, уважительное и внимательное отношение к людям и их проблемам.

Отдав свои голоса А. П. Дьячковскому на предстоящих выборах, мы общими усилиями положим эффективное новое поколение политиков 21 века.

Депутат Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации З. А. КОРНИЛОВА.

КОММУНИСТАР ВИМИ ТАЛЛЫЛАР

Партия райкомун пленумна буолаары турар Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕына (Ил Тумэн) депутаттарын быыбарыгар ыытыы, аналитическай үлэни ыытыы хайыыларынан аналлаах бөлүүгэ көрдө.

Пленумнаттыларга бу быыбарга Республика палататыгар Зоценова Альбина Иннокентьевна, Бастыгынтолор палаталарыгар Дьячковскай Дмитрий Климович кандидатуталарын бөлүүрү бэлиэрдиннилэр.

«СОЧ» корр.

Учуутал депутат иҥин

СР Государственнай Мунньаҕар (Ил Тумэн) депутатыгар кандидатынан турбут СР үтүмэх учуутала, Россия үөрэҕэр-тутуутун туйгуна, Н. К. Крупская аатынан Бүтүн Союзтаабы бириэмийэ лауреата, ааҕыллыбыт ыстатыйалар автора Василий Николаевич Корнилов туһунан ыстатыйа бэчээтэ.

Василий Николаевич Корнилов Чурапчы орто оскуолатын директорунан 1966 сылтан 1986 сылга диэрэ үлэлии сылдьан, ыччат кыттыгастаах, ыччат ирдэнэ сылдьар, ыччат ирдэнэ сылдьар, ыччат ирдэнэ сылдьар

Нөҕилиэннээ киэҥ арангатын интэриэһигэр

ЧУРАПЧЫ УЛУУЙУН БЫЫБАРДААЧЧЫЛАРЫГАР АҺАҐАС СУРУК

Уважаемый Чурапчы улууһун олохтоохторо! Ахсынньы 28 күнүгэр буолар быыбарыы эбэлэ 33 Муниципальнай уокуруктааҕы Сахо Республикатын Государственнай Мунньаҕын (Ил Түмэн) үөһэ палататыгар депутатыка кандидатынан биир дойдулаахпытын ФЕДОРОВ Кузьма Аполлоновичы туруорбуккутун сэргэх уонна үөрэ ыытыбыт.

Кузьма Аполлонович бэйиэ биллэр киһибит. Кини эдэр кэмиттэн, киэҥ билиилээх, дьоҕурдаах улаатан 1990 сылтан бэйиэ саҥа торуйбут республиканы тэбэрт тэк нефть бородуукталарын аҕалар, автозаправкалары үлэлэтэр «Норд Ойл Лтд» хамыаанын генеральнай директорынан үлэлии сылдьар. Кини дьаһаһыыларынан эрэ кампаанаҕа сотору компаниэ Саха сиригэр бүтүннүүтүгэр биллэрэ, нефть хостоохунуга, переработкалаһыыта күүсүн ылыллан, республиканы умуҥуланнан-оттуулаан бэйиэлэ бэйиэ хаачыллар буолуохтарыгар дьаһанныах кылаатын киллэрэр мөҥүүлэрэ суох. Бэлэбитэ хаачыллыыта бэлиитэ уустук кэмнэр түбэлэр бааһыбыттыгар сокуон эттиэн бары оруттаах нүүстэах тэрилтэлэри олус улаханы суоллаппыта. Кини сыҥнэлиэх сокуоннары оборуохтаах, чочуйдаах бу цыыла отчуйан-точчуйан ыытыан диэрэгинэ биэс турулаһан улаатар бары эттиэн толору теоретическай да, практическай да боҕоннох сахалартан биир тарбахха баттанар профессионал-специалистыбыт Чурапчы ыччата Федоров К. А. буолар.

Республикабытыгар уоскэй социальнай көмүскэлгэ ылыллыыбыт сокуоннар улаатыыларыгар, тыа сиригэ государственнай тирэх суох тэлбэтэ, культурнай, социальнай эйгэ сатаммыйыта, хаттыгыт барыта тэрдэ биэр—ону барытын өйүөхтээх; улаатыахтээх республиканабыт бюджетэ курдаах. Бэйиэлэ харчы, сүүрбүмэх, алмаастан эрэ ыаллар, ол бэйиэ уолаан сытыыбыт буолар. Ол гынан, биир өрө көрүн бородуукчуйэттан тутулуктаах экономика хаһаа да улаханнуталлаах, ол көрүнү эйэлэр эрэ лаҥнэ эстэр туруктаах. Билиҥҥи кэмнэ республиканабыт бюджетыгар аҕыйах сылынан тургэнник албаҕы абыы ыаллар ыыхтаах сылаабыт- бу нефть. сиэ сиэрэлэрэ переработкалаан бэйиэт хаачыллыы.

Биир суолу сабаан—тыах барыта тэрдуттан эрэ бэйиэрэлэлиэҥнэ турунтаах, үөлэлээх буолар, ойох бэйиэ Сахабыт сирэ хаскылаан бэйиэрэргэ экономика тэрдүн бэйиэрдэхэтэлэ эрэ сотоллар. Дьэ оччоҕо биллэрэ буоллуйбут сахо олоҕун тэнэтэргэ анонар сокуоннар, уураахтар, программалар, ессо да ылыллыахтаах сокуоннар үлэлэр буолуохтаро, олохпут чэпчиэҕэ.

Чурапчы сахалыы ыыппар дьоно кандидат Федоров К. А. программатын. кини бэйиэтэ көрүүтэрэ билсэн баран, сөптөах түгэҥэ онтотуллуоҕа диэн эрдэбит.

Эбэтэрэ бу кэлэр ыйар ахсынньы 28 күнүгэр ыыбыарга Федоров Кузьма Аполлоновичы ыйыы куолаһыгыттан ыытыабыт.

Ф. С. ПОПОВ,
РФА үтүөлээх ветерана, технические наука доктора,
Н. С. ПЕРМЯКОВ,
РФ үтүөлээх ветеринара, тыа хаһаайыстыбатын наукатын доктора, профессор.

УОЛБУТУГАР ИТЭҐЭЛИ БИЭРИЭҐИН!

Быыбардааччы биһиэхэ тыс байан эмиэ кэлэн турбут депутатыка кандидат ФЕДОРОВ Кузьма Аполлоновичка тоттоох, «Саха сиригэ хаһыакка тахсыбыт биографиятын, программатын бэлэмнии аҕалыы уонна олус диэн сөптөх кабинетын. Хайдах биһиэхэ, чуруйчаттар, маанылыы утуо хаһыаттаан баччаанна диэрэ билбэппит. хорбоккоо сылдьыбыппыт? Буолары буоллар, хаанык бааҕарар дойду экономикатын тутаах, торуттаах буолар нефть бородуукчуйэтэ оборон таһаарар сиэнэ үрдүгэр бэлэмнэнэ улуустуу ыччатыы.

Аны дойдуҕа аҥаардас иэйэ хостоон, ону атыылаан бэйиэ-таҥан олорор государстволар баалар. Ылан көрүҥ: Саудовская Аравияҕа баар ыыра Кувейты, Ирак, Азербайджан Республикатын

Оттон бэйиэтэ республикабыт Ростоп салаатыгаттан ыраатыт курдук кордэйбэппитэ, үгүлэннэх үйэ кутан, телеэн оку тиэйэ аҕалар тубаҥа олорбут.

Дьэ, билигин Саха сиригэр нефть кестэн нолуо туһанан эрэбит. Онно бэйиэчэ үлэлэн сылдьар киһинэн Ил Түмэн үөһэ палататыгар депутатыка кандидат Кузьма Аполлонович Федоров буолар

Мин Кузьма Аполлоновичы бэйиэтэн хорбоппут да, көмсөппэтэх да киһибин. Ол эрэгэ— Мин саастыыбыттарым, билигин уисулэрэ пенсиэҕэ олорор Сылак уонна Мугудай нэйиилэктэрим ыырдьаастара, сэрии кэмиттэн Сылаг Булгуньяхтаахтар сатта ыытыстахпыт оскуолаҕа үөрэммит табаарыстарым, оччолорго физкультура учууталынан үлэлэбит Аполлон Афанасьевич Федоровы, бэйиэтин ыытта биирдэ үөрэнэрбит кыргыс бахтын Клара Федоровны биэртит, өйдуурдут буолуо. Аполлон Афанасьевич идэтигэр олус бэриниилээх, үөрэхэтчиларын уруок таһымын акробатыкаҕа үөрэтэрэ, гимнастическай программаларын ыытыбыт уонна бырааһынныыктарга концертарга кардорбуттара. Бэйиэ туруннка уутуйдык сонньуура. Бэрт тэтиэнэх, сылгыс, туруорумнут сылгыны-соругуну ситиэрэ дьулуурдаах киһи этэ. Дьэ ол оҕото, уола абыт бу Кузьма Аполлонович,

Чурапчы дьоно, экономика тэрдүн хаһан, ыраах аҕааран, алаас ыырыттан арахсан, нэйилэк, улуус эрэ иннэ дьэбэккэ, республикабыт туһа дьон чуулуттан-чулуу дьоммутын депутатыгын талыахпыт. Сахабыт сиригэ экономиканы туруктаах буолуоҕуна олохдьаах туһсуо. Оттон итинник-эрэ таһаарыы тэрдэ нефтэ сытар дии сонньыбыт, Чурапчы ыччата, бу сэлиэҥэ бэйиэлэ үлэлии сылдьар производство, промышленность бэрэстэбинталлаах, Государственнай Мунньах (Ил Түмэн) Республика палататыгар депутатыкка кандидат Федоров Кузьма Аполлоновичы кини буоластаан, бүкэтэй сыыстарыахпыт суоҕа.

Мэмэнэ СИВЦЕВ, пенсиэнэр.

А. И. ПОИСЕЕВА ПРОҐРАММАТЫТТАН

Уҥуохтаах быыбардааччыларга Ил Түмэн Республика палататыгар депутат мандатын ситиэҕэдэхтэрэ:

—республика социальнай-экономическай балаһыанньатын хаанньыгар уонна эрэ тэрдэр туһугар Ил Түмэн, Президент, уонна Правительство биир сааннаах тэбэарылыахтаах уонна бар дьоннорун иннигэр эпиэтиллэстэхтэх улаатыыларын сиэтиэргэ депутатскай болмуочуйабын кинэнник туһаайан улаатыам;

—Саха Республиката, норуот байытын байытар сайыныгынын уонна государственнайын бороҥнатар, сайыныларын сыалтан Россия Федеральнай былаастарын, солбуоччуларын, Государственнай Думатын ыытта ыыса сибэстэхтэх уонна быыбарсылаахтыы улахпыт-ыытыыбын;

—хотугу сирэ олорор хас биирдии гражданин государство болдьоҥнуун уонна ойоҕуйун кэлэлгэр сылдьыахтаах дии саныы ааҕабыт Россияҕа олоххо кэлэрэлэр уонна сылтыы сайыныгынын туруорсуом;

—улууҥун иннэтэ сайдыытын, дьонун-сэргэн туруктаах буолууларын боппуруоспорун улаатан мунньунуут олыннар, биллибор-көрүүбэр тиэрэрэн туруулаах туруорсуом, туоллуутун быыбарсыам, ордаҥнан уонна көмүскэҕинэ;

—улуус сайдыытын бэлэмнии бары быыбардааччылары, наҕаллыктары, тэрилтэлэри, хаһаайыстыбаларын кинэ сыхларынан ырытыҥ оборуом, уонна ону толорутта бастатан туран тутуу, эйэр уу, суол-ыыс, сибэкэ, уматык-оттук, ыччат-таҥаһынан хаччыллыы, социальнай көмүскэл боппуруоспорун Президиум, Правительствоны, министерстволары, республика ведомстволарын туһаммыах улаатыыларын кытта охсоннуна быыбарсыам;

—бюджет дохуотунай чаҕын улаатар кыахтарын сыыннан уоратан, ырытынан оборуом, оттон ороскуоттуур чаҕын Правительство хайдах толорорун Ил Түмэн ыытыахтаах хонтуруолуутун тутарын модьуйсуом;

Уҥуохтаах бюджеттан ыытар уонна бюджет таһыннаах фондыларын—социальнай, медицинскай страховкалаһыы, Пенсиэнэй фонд социальнай программатын, САПИ, «Жилищнай көмүнэс», «Саха Ленэ» сиэрдэрэ фондыларытын уо.д.а. үбү-хаартыны ыытыы кэлэлэрэ суолутуттан кардьиҥнэм;

—тыа сиригэр сайдыыта—саха норуотун иэйиэ, дьиэ-уот, ыччат—норуот сайдыытын тэрдэ диэн саанаан сэлэйиэхтэрэ, Ил Түмэн, Президент, Правительстван тыа сиригэ дьонун олобун-дьаһанын туоларэр сыалларын ыытыыт эрэгэлэрэ, сокуоннара туоҕуутуттар, общественность дьүүлүгэр таһаарыы туоларылара нилларэрэ кэбүлүөм;

—тыа хаһаайыстыбатын ойуур, сайыннарар сыалларын государственнай кэмэ кэдьүүһүн үрдэтиэхэ саҥа хаһыыстыбалара кэлиэхтэрэ үлэлэтиэм,

—тыа сиригэр оскуолалар бородуукчуйаны батарыыта государственнай сакаабы ылыгуурга, дотация диэнтэн аккыастаныа, атыылаһыылар (ыытыыларын) сыана саҥа үрдэтиллибит таһалыгын олохха киллэрэн, бородуукчуйэ оборооччуларга государственнай көмөнү чуо аҥдыыстаан тэрдэлэрэ олохтуурга туруорсуом;

—тыа хаһаайыстыбатыгар дьарыктаах хаһаайыстыбалар, табаарыстыбалар, кооперациялар болуоккаларын ыытыы чэпчэтиллэх буолалларын сөптөөн;

—тыа сиригэр олорор, улэлиир үөрэх, норуобуйа, культура үлэһиттэрэ туһугаммыт сокуоннар толору улаатыллаллаан туруорсуом, бэлэлэрэ тупсарыллар эхсорбат болдьоҥнобуо уурууо уонна олоххо киллэрэллэр;

—дьиэ-уот, тиэлэр, ыырдьаастар, кыаммыттар, тыа сиригэ үлэһиттэрэ интэриэстэрэ көмүскэлэ, государство социальнай көмөтө ойоҕуйа ыыппыта, хатаһыыта-маанылыта суох сиэрдэлларгар, сутэриэ-мэлдьэй хаалбыттарын туһугар сэлэлэ үлэлэнэрэ;

—ыччат үөрэхтээх уонна улаатан буолуутун государство болдьоҥнуун кэлиэхтэр туһугар, ол аҥаардар улуус политехническай лицейдэрэ улууска уонна республикаҕа ыытыллаах суол ситиһиилэрэ, сибэскэ, тимир суол үлэтигэр, автомобильнай инженерный системаларын таһаҕастаан уонна улаатар уо.д.а. специалистарын бэлэмнээһиннэ государственнай сакаас быыбыытынан көрөн былаанныырын уонна үбүлүүрүн туруорсуом;

—дьон тренددаскай уонна улэлэ интэриэстэрин представителлэрэ консультационнай правовой кинэ улууска тэрилэрэ кэбүлүөм;

—Чурапчы кэнэрулуутун туһаайыллаах кыттыылаахтарыгар Российскай Федерацияҕа «Политическай репрессия спортсмендэрэ» диэн сокуонунан хаҥылыллыбут чэпчиитиллэрин олохтуурга бэлэмнэнэн уонна Ил Түмэн ылымыыт уурааҕа олоххо киллэрэрин хонтуруоллаһыам;

—Ил Түмэн хаҥуохтаах боппуруоспорун хаһыыларынан быыбардааччыларбыт кытта сүбэ көрсүһүүлэри тэрийэн уонна депутатскай үлэни сүүрүннэн сылта бөлүктэн ытарыы суох ыытыуом.

А. ПОЙСЕЕВА.

КИНИ КЫАҐАР ЭРЭНИЭҐИН

Улуус Мунньаҕар депутатыка кандидатынан Чурапчаҥы 27 №-дээх быыбардыыр уокуругуна улуустааҕы дьиэ хаҥаан политиканы уонна социальнай көмөскэ управлениетын начальника, партия ыраахтааҕы комитетын бастакы секретаря НИКИТИН Семен Иванович турбутун олус сөптүн, бэйиэрэ саныатым.

Семен Иванович 1950 с. Сылдыр Баратыгар колхозтаах дьиэ хаҥаанна төрөөбүт. Нёмтэ эрдэ өлүн. эрдэ ыарыах буолан, коммуналлаах хонтуоранан тутуулаах үлэлии-үлэлии Чурапчытааҕы кэбэҥнэ орта оскуоланы үөрэнэн бүтэрбит.

1966—1970 сс. Советскай Армия кэккэтигэр сулуустаммыт. Ол кэмиттэн Иркутскайга суох мастердарын үөрэнэн бүтэрэн, 1973 с. Чурапчытааҕы суолу онгорор участокка мастерынан үлэлэбит. Итэ үлэлии сылдьан социалистическай куоталаһыыга бастаан 1974 с. Алмазкаҕа турыстыыр шуховнанан нэдэрэдэлэммит. Итэ күүһүн эдэр, кэскилэлэх, ыччаты бэйиэтэр туһа тэрдэр дьоҥуурдаах специалиһы оччотооҕу бэйиэсүйбут Субуруусской аатынан совхоз ыччатыгар бастаанынан колхозтааҕы секретарынан талбыттар

Орбуоя саалтаҕа жжка сыт үлэлэтэн бэрэн, пушкин аттутар салайар кодо тахсыбыы диэн кинэн Хабировскайдааҕы Урдуку партаанай оскуолаҕа үөрэхэ ыытыллыттара. Кэлэн партия райкомун ыыгыттыыр сылаанан сыыттаабыла Новосибирскай куорнка урдуку партаанай-политическай училищеҕа ыыппыттара. Онуоҕун, Приморскай краайга Китай кыргыыстыгар партком секретарынан сылдьыспыттара.

Дойдутугар кэлэн, бастаан Субуруусской аатынан, кэлин Эрилик Эристиин аатынан совхозтарга партком секретарынан үлэлэбитэ. Кэлэн Дарпитэрдэ сельсовет председателинэн, директорынан, 1997 сыл бас ыйыттан улуус дьаһалтатыгар үлэлиир.

Үлэлэбит хамыыстыр партия уоболастааҕы комитетын, Министрдэр Советтарын Бүтүннүү кредиталарынан, «Үлэҕэ кылбаанка ыйын», «Нерюнгри 10 сылын» медаллаарынан нэдиэрэдэлэммит.

Семен Иванович бэйиэтин дьиэҥнээх, дьонго сэргэх аналитическай сыныйаллаах, үчэтигэр кэрдиилээх, ыллыыт дьыалатын таһаҕэр таардэр салаанчы быыбыытын көрдөрөн кэлэр. Ыарахаттаах чаҕыйбат кыахтаах характерын ситиэрдэн биир да холобуттан көрүүхэ сөп. Ол курдук, кини туһаайан эрэ сайыгар, уоҕэ-билиҥэ ылыытыгар, кыра, салаанчы буоле үүнэн тахсыгар номнобуут, кыаттанбыт Коммунистическай партиятын нэнэгэтигэр бэтэрэн туоран, кини эдэтыгар бэриниилээх буолар.

С. И. Никитин дьоҥун-сэргэтин туһугар таһаарыыдаахтык улэлээтэ, Бэлиитэ да үлэтэ—ыырдьаастарга, ыллыыттарга, дьиэ хаҥаанна кэмэлэйүү, нинилэр туоларыгар ыыппыта. Онон бэйиэтин ыардэрбут, эйэни тускутугар, улууһун туһугар чаҕыс туруйнай үлэлэр ыыхтаах кэбиэх депутатынан талаҥсыыгар ыытыбыт. Кини эйэлэ эрдэтэ таарыйар.

П. МОНАСТЫРЕВ.

ТУЙАХ ХАТАРААЧЧЫ

Государственнай Мунньах (Ил Түмэн) Республика палататыгар 33 №-дээх Чурапчыталаах быыбардыыр round-ка депутатка кандидат Наталья Семеновна ПОСЕЛЬСКАЯ туйунан быыбардаччыларга көрсүбүт...

Наталья 1946 сыллаахха ыам устар 12 күнүгэр Москва куораттан төрөөбүт. Аҕата —учуонай, Саха АССР үөрэҕэ наркомуна уоллаара, ийэлэрэ Москваҕа испиранньы сылдьыбыт сылларга эбэ Семен Семенович Скольский туйунан аҕам саастаах дьон үгүстэрэ ойдуур, былыр буолуохтаах эбит. Оттон ийэтэ саха норуотуттан уос номоҕор киирэн, сахаттан бастакы чаҥылчай таланнаах үөскүүлүт, дьоҥуннаах педагог Ксения Васильевна Посельская биһиги улуусуттуттан II Мэлдьэхэй нэһилиэгэр Бэдьэскэлэх диэн аттаах төрүт-уус үтүө ыалга төрүүс эрдэхэ төрөөбүт. Кини Саха сирин айар таланнаахтарыттан аан бастакынан улуу нуучча сирин килбиэнэ буолбут Улахан театр ыһанэн ыллыы үрдүгэр кини сылларга анаа үөрэхтээ баран, үрдүк квалификациялаах үөскүүлүт—балерина буолан кэлбит. Дьэ, бу кэнэ аайы таксыбат дьол тоскоолбута эрэдэ, кини үөрэҕин салгыыр кыахтан оҥоҕорбуран сибээстээн манныта диирбитигэр тиийэбит. Ксения Посельская саха балетнай искусствотын сайдыытын историятыгар бастакы харатаччы буолан көстүтэ, саха ыаллаһыан классическай үгүскүү жаврын толоруута аан бастакынан аартык суолун аспыта. Кини албан аата Саха сирин устун киэҥник тарааммыта. Норуот бэйэтин тапталлаах ыныһыгар, уһуйуччулаах айар таланныгар сүгүрүйэн турар. Сир Симэҥэ диэн тапталлаты иитэрбит. Хомойуох иһин, К. В. Посельскаҕа бадаарга эрийэн хаайыыга барбыта.

Наташа оскуола бороҕосун аттыгынан да кинн сылдьаҕар тулаайах хаалар кыһалҕа аанньабыта. Ол эрдэхэ кини тулаайах оҕо курдук буолан кинитэн сиэмэтэ, сирэ-буору кымыстыы, ытыы-сокуу сылдьарын хайаан да көрбөтөхпүт. Топ-тоҥүрүк сирэйдээх, уп-уһун моойуньуулаах, хаа-хара, дьоруоҥу улаатан эрэр, сыл-сытыы, сангаран-нигэрэн тылыбыраппыт, сүүрэн-көтөн элэстоммут кыыс оҕо эбэтэ Кэтириис эмэхсин иннигэр-кэннигэр түҥэн ирбиньиэтэмэ хоте сылдьарын ыаллара үөрэ көрөллөр эбэ. Кэтириис сэттэ оҕону тыыннаах хаалларан, атахтарыгар туруоран барыларын үлэбит дьон оногоҥ кэннэ баара... Тарбыс оҕото Ксения хаайыыга киирэнтэ эмэхсин эрэйдээх сылыгыт саннытар ыар-нүөр ыарыы тайаммыта, саат-суут хара хоруота биилэбэта, ол өхсүүттэн кини хараҕынан көрбүт буолаахтаабыта.

Мэлдьэхэгэ оччолорго 44 дьиэттэн буруо субуллара, ыал-дьон, оҕо-уруу, сүөһү-ас, кэлии-барыы, төрүүкэтүү оргуйан олороро. Бу кэмнэ мэлдьэхэлэр бастаны хааначчылара—Сир Симэҥэ ыыстара күнүгэ көрбүт соҕотох оҕото тоҥурук тулаайах хаалбытын олус да ыарыылаахтык ылыммыттара. Наташаны ытыстарын үрдүгэр түҥэрэн ылбыттара. Ол туйунан Наталья Семеновна наһаа да истиг-нигэрэх тылларынан ахтыбытын ийэтин туйунан сурулуубут киниэтиттэн булан аахтым.

Тоҥурук тулаайах хаалбыт Наташаны бастаны ыыпаска Дирин оскуолатыгар директордаан олоро сылдьыбыт З. В. Новерев толору хаачыллыылаах интернатка ылбытын, учууталлар, питомчилэр ол директор оногуттан олус истиэнинэ ийэлии сыыһынньыттарын туйунан оччолорго баара-суоҕа саттэлээх оҕо олус үчүгэйдик саная, махтал-баҕыыба тылларынан ахтыбат эбит.

1953 сыллаах кыһын суол туруута хаайыы эрэйин-муҥун көрбүт ийэ барахсан, театр үрдүк сценатыттан суулаан түспүт «уоттаах сулуоҥ»—Ксения Посельская торообут түөлбэтигэр, тороппут ийэтигэр, күүгэн ыарбут суох-соҕотох оҕотугар эрилэлэн кэлэр дьолломмута. Дьолломмута тыыннаах тулаайаҕа буолан сылдьыбыт оҕо барахсан, дьолломмута хара хоруоннан биһиэхэ сылдьыбыт оҕо ырастаннан тахсыбыттыттан ийэ барахсан. Тоҕо да бөхсөҥнөммут батыгар, К. В. Посельская көтөлүгэ сылдьан кини сыл устата Дирин, Чурапчы оскуолаларыгар үөскүү күрүөчүгүн сэлэйдаччытынан уладаабыта. Чурапчы таланнаах мэчэттарын уус-уран самодеятельноскэ ыҥырыллыахтык уйуйбута. Уонтан тахса сыл устата республика баар-суох театрын «кулуһа» буола сылдьыбыт Ксения бу сылларга соҕотохсуйуу сылларынан ахтыллыбыттара, оттон ийэтин сүгэрэн баран бүлбүт Наташаҕа олоҕун саамай үтүө кэмнэриэн суруллубуттара. Сайын ахсын оҕотун сиэтэ сылдьан Ксения сэрии кэмигэр арааччыҥа баран ылбут Мэлдьэхэй номоххо кирбиит ыччаттарын кытта биирдэ оонньоотпут-хорудаабыт, сүүрбүт-кэпсүт сирдэрин кэриэтэ сүрдээх үгүһү көстүбүт, ыллаабыт-үгүскүүлээбит ытык тумулларын үрдүгэр тахсан Мадьадьа Эбэ Хотун уноаран-гуноаран уста сытар уруунун одуулаан туралларга, Төгүрүк Бүтэй баайыматыгар үүммүт бүрдүк сиккэр тыалга биэнэр сиэнэрэн истэр буоллаларга.

Наталья Семеновна кэлии улаатан баран, үлэ түбүтүттэн бөхсөҥнө түстэр эрэ, уонтан тахса сыл үөрэммит соҕуруу дойдутугар буолбакка, хаайыылаах оҕото аатыран ардыгар хараҥ уулаах да сылдьыбыт Мэлдьэхэйдэр тахса турар, биилэ аһар. Маннан кини уоттаах куораттан огдолуйбат олохтоох, сэрэнэтэн, көнөрүгүтэн кэхтибэт кэнчээрилээх, кэнөсвитин, косквалээҕин сиэмэр, үрдүнэ, көрэҕэ тардыһар Чурапчытын тулуурдаах дьонун-сэрэтин туохтааҕар да ордороо көстөр. Наташаны мэлдьэхэйдэртэн уратылар учугэйдик биилэттэрэн учуоттаммыт, бу суруйан эрдэҕим... Кини дирин хорутуулаах уаһыт, дьаһалдаах сэлэйдаччы, таланнаах тарийэччи, туспа ыымалаах педагог, саҥа-суолу тэлэр кэнөсөн учуонай буолар.

Наташа ийэтин туйаҕын хатаран, Саха государственнай Опера уонна балет-театрыгар уһун кэмнэ балет артиһынан, солистэтынан, кылаабынай репетиторынан уладаабыта. Бу идэтигэр үлэлиирэ анаа дипломнарын илар туйуттан Новосибирскайынан, Санкт-Петербурунан, Москванан барыта 13 сыл устата үөрэммитэ.

Кини дьаныардаах туруорсуутунан 1992 сыллаахха М. Н. Жирков аатынан Дьокуускайдааҥы музыкальнай училище ыһыллан 1940 сыллаахтан ийэтэ төрүттэппит хореографическай кылааһын отделение оҥорторбута. 1995 сыл мам ыйын 30 күнүгэр СР бастакы Президенэ М. Е. Николаев 1058 №-дээх Быйаҥынан Саха сирин үүнэр кэлэҥнэтин сайдар кэскилин түстүүр «Бардарыы» фонд ойоҕулуйан үлэлиир республикатааҥы хореографическай училищены төрүттэтэн турар, директорынан Н. С. Посельскаяны аныыбыта.

Президент итэҕэйбит бу үрдүк эпиэтиэстээх дьоҥуттан Наталья Семеновнаттан ырааҕы кэбиспэкка олоҥ-уорох барар процесыын кэтэн иэрүүнү, ааҕаа-дорооннарга илии баттааһыны эрэ эрийэр буолбатах эбэ. Оробуолу, уопуосканы, үлэ чаһын ахсыбакка маннан ошо, оттон өссө ырааҕы, дойду кини куораттарын мастарыскыйдарыттан ааҕас фабрикаларыгар тиийэ сылдьан саҥаны бирэн-ылыы, кумах, таас тиэйэр карьердары, маҥыраан, тааһыран толору ороһолломмут тэтуу площадкаларын хэрийии, тэрийии, халыҥ хаҥаннаах министерстволар обуоттыын солото суох» аатырар чиновниктарын приемнарыгар киирэн «ыарахан сыгынахтарын атыылыы» нурдук күүтүлүүбэтэх үгүс оруттээх үлэ үөһүгэр. олох оргуулуар түбэспэтэ.

Бу сыралаах үлэтэ Наталья Семеновнаны хаарта хаалтай хамытарбатаҕа, сиинэ таах сиэхэлэрбэтэҕэ. Хайыы-үйэҕэ биир сыл буолаат, түөрт этэстээх училище үөрэтэр дыбарыыһа, сүүс үөрэнэр оҕо, училище преподавательскай-техническай персонала олорор алта этэстээх таас юрпуйа бүтэн-оһон үлэҕэ киирбиттэрэ, Бу Дальнай Востон регионугар өссө хаанна да тутулла илик кэмнэлэрэ 9-10 саастарыттан (үйүс кылаастан) училищены бүтэрэн Опера уонна балет театрыгар дипломнаах артист буолан таксыахтарыгар диэри олорор дьиэлээх оҕолор. Маныаха эбии тыаттан киирбит оҕолор бүтэрдэхтэриэ олорор дьиэлэрин (анал квартираларын) тутуутун быраймакка киллэртэрдэ, Бу үлүгэрдээх үлэ үөһүгэр сылдьан биримэ ордорунан, аны туран аҕатын туйаҕын хатаран, бу дьылга кандидатскай минимуму туттарда уонна «Арктика түбэтин кытаанах усулуобуйатыгар істасеническай үгүскүүнү үөрэтии ыымата» диэн темаҕа научнай үлэни ыыта сылдьар

Дьэ, бу хайдахтаах сылайбат сыдааһыннаах, уҥаабат уохтаах, таксыылаах таланнаах, уоҕуттэн ойоҕулаах үлэһитий?! Маннык сомоҕо таланнаахтары үйэ бөрт сэдахтык бэлэхтээн аһар. Бу кылгас түгэнн бар дьоммут сыыһа харбаабатарыыт хаанык... Биллэрин курдук, Наталья ийэтэ—Сир Симэҥэ оротой сылыгар өрө тардыылахтаҕар улуу тэпсиллыбита. Наталья даҕаны эмиэ «и другие...» иһиэгэ хаалларыллыбыта. Ол да эрдэхэ 24 саһыан туолуута «Кылбаанньаах үлэтин иһин» медалынан, Саха Республикатын, Тыва, Башкирия Автономнай республикаларын, Магадан уобалаһын Верховнай Советтарын Бочуотунай Грамоталарынан наҕараадаламмыта. 1994 сыллаахха «СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ» бочуоттаах аат иҥэриллибитэ. Кэргэннээх, үлэһит буоллаах, кини сиэн тапталлаах эбэтэ.

Маннык талаанныах үлэһит салайар-тэрийэр үлэҕэ дьэ саҥа таһаарыллан, долгуйа даҕаны: «Бар дьоммор-сэргэбар туһалыыр кэмим дьэ кэллэ»,—диэн тылы ыыппыта дуо?

Кулууттар, библиотекалар сабыллыыларын, культура үлэһиттэрин штаттарын сарбыйыыны тохтотор, кинии музейдэр, госархив тэриллэлэрин эрдэҥчиллэр сокуону бу дьылга Ил Түмэн көрөн таһаарыытыгар И. С. Посельская быһаччы этиитэ улахан торуот буолбутун үгүстэр билбэттэрэ буолуо.

Бу үтүө оруттэрин, үлэлиир дьоҕурун, күүстээх өйөбүлүн учуоттаан, бар дьоно, мэлдьэхэлэр, кинини Ил Түмэн быйылгы быыбарыгар Республика палататыгар 33 №-дээх Чурапчытааҕы быыбардыыр round-ка кандидатыыннан туруорбуттарын баһыйгын саҥаннан туруорбуттарын түмүрдэн тураммын, улуусчут атын наһилиэктэрин үгүс быыбардаччылара маныаха биир саҥаалаах буолларгыт хаанык диэн эрэллээх сурунуун түмүктүүбүн.

Афанасий Аммосов,
СССР культуратын туйгуна.

Депутатка кандидат Посельская Н. С. быыбар иннинээҕи программата

Сыала: дьон кыһалҕатын быһаарыыка күүсү ылан үлэлээһин.

1. Сокуоннары кытта үлэҕэ:

—хамнас кэмигэр төлөнөр буолуутун, пенсия, стипендия, пособиелар хамнас алын кэмэйиттэн намыһаҕа суох буолууларын ситиһии;

—харчы уларыйар кэмигэр гражданнар бырааптарын кэмүөнүүр сокуоннары таһаарыы;

—үп-харчы сытыы проблемаларын быһаарыы табыгастаах суолларын булуу. Республика аһигэр оготуулуубут хас биирдии солкуобай республика туйатыгар үлэлээхтэх;

—республика сиргэн хостоноор баайын барытын түмэн бэйэтин норуотугар үлэлиир сокуонун таһаарыы. Бу саламаҕа Правительство мэлдьи хамсатыылаах дьаһаллары ылыытаах, түмүгэр тыа сирэ тыын ылан күүсү сайдар суолга киирэхтэх.

2. Экономикаҕа государство оттуттан өйөбүллээх буолууну ситиһии:

—олохтоох табаары оногоччулар ыччатыллыбыт кредиттэриэн уонна ыччатыллыбыт полуоктарыгын туһаныылларыгар. Бу, чуолаан, тыа сиригэр суөһүттэн ылыллар бородуукуоналары астааһынынан-таҥастааһынан, туттар табааттары оногоруунан дьарыктаах-чаллаах уонна хаачыйыы эйгэтигэр сыыһыннаах;

—бөлөмөммит олохтоох бородуукуоналары батарыыта;

—бэдэрээттэйэн тутуу үлэтинэн дьарыктанар олохтоох тэриллэлэргэ;

—сүөһүттэн, сиргэн ылыллар бородуукуоба, аҥылаах дьыҥдатын быһаарыыга.

3. Ыччаты кытта үлэҕэ:

—ыччаттар үөрэхтээ киириилэригэр, идэ булуулаарыгар көмөлөһүү;

—үөрэх тэриллэлэрэ материальнай-техническэй базаларын бөҕөргөтүүлэригэр үлэлээһин;

—ыччат иллэх кэмин туһалаахтык атаарарыгар, спордунан дьарыктанарыгар усулуобуйалары тэрийии.

4. Культура эйгэтигэр:

—улуус биллиилээх дьоҥун аттарын үйэтитиигэ, үлэлээһин;

—тыа кулууттара бигэ турунчаах буолуулларыгар, кинилэр үлэлэрин соргохсытыыга үлэлээһин.

5. Доруобуйа харыстабылыгар:

—эми тэриллэлэригэр материальнай-техническай базаларын бөҕөргөтүү, саҥа диагностыыр тэриллэриэн хааччыйыы;

—ыраах нэһилиэктэргэ анаты ирдэбилэ эпиэттэнэр фиалотерапевтическай, тиис эмтэнэр, акушерскай-гинекологическай анаты тэриллэриэн сэбиленнэ эмэскэй балыыһалары олохтоох кыллэриэн.

А. Р. САРГЫДАЕВЫ ТАЛАБЫН

Мин А. Р. Саргыдаев Ил Түмэн депутатыгар саамай соҕотоох кандидатура диэн сыаналыыбын уонна кини туйунтан куоласпын биэрэргэ болҕоймун. Кини үөрэҕинэн, үгүс сылларын сыралаах үлэтинэн дьон ытыктабылынан туйанар, хамхаах салайааччы диэн саныыбын.

Анатолий Романович, үп-харчы хостоно күүмэҕэйин үрдүнэн, сэлиэнньэҕэ эбэх үлэни ыыта. Ол курдук, уулуссалары оногуурга, уулу саҥаалыыдыыга, быыстыы тутуурга бэйэтин кыаҕынан үлэлээтэ. Иннинэ оттуттан үйэтэ суох мас тутуунан үдүйүйбэккэ, таас тутуулары туруорсуу диэн саныыбын. Тыа сирин олоҕо туһаарыгар, норуотун туһатыгар үлэлиир диэн эрэнэбин.

Онон улуус уонна Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохторун толкуйдаан, ырытан көрөн баран, куоластарын А. Р. Саргыдаев туйунан биэриэхтэриэн ыҥырабын.

И. БАНН, тыыл, үлэ ветерана.

ҮЙЭ ЧИЭППЭРЭ БУОЛА ОХСУБУТ

Чурапчыга бэйэбит дьэбитигэр-уоппутугар олорон «күүх экраны» көрөр буолбуппут 25 сыл буола охсубут. Телевизор биэриилэрэ аан бастаан кэстэр буолуута очоолорго үүгэ-элбэх сыра, туруорсуу түмүгэр ситиһиллибитэ өйдөөтөр. Онон бу «күүх экран» биһиэхэ тиийэн кэлэн хас биирдии ыал дьиэтигэр киириитигэр туоннах дьон үтүөлэрин ахтар, аатырын аатыыр сөрдөөх дии саныыбын.

Былыргы «телевизионнай» аатталар телестанция дьиэтин, антенна-ыйыаны таттан-оторон туттарыыннан оччотоөцү партия райкомун бастакы секретара Илья Павлович Листиков бэйэтэ быһаччы утуннаахтык ыҥсан дьарыктаммыта. Кини туруорсуутуван барыы-нэһиилэктэр киниэрэгэр «Экран» уонна «Дубль-2» ретранслятордар аҕыйах сыллар иһэриигэр таҥыллыбыттара, сорох нэһиилэктэр Дьокуускай биэриилэрин көрөр кыахтаммыттара.

Улуусаутугар телевизорылаан дьон дойдуну көрүүбүтүн хаччыйыыга телевизионнай техника аныы-сыгынын баһылаабыт специалист П. П. Поссельскай ураты улахан үтүөлүөҕүн улууһун бар дьонугар көмөлөөхүн баҕарабын.

Бүөкэ (доҕотторо итинник аатыыллар) сиппэ оҕолоох дьиэ кэргэнигэ төрөөбүтэ. Кыра саҕыттан үлэҕэ хаминаска эриллэн, убаман, туугу барытын сатыыр, сорохтох үлэһит аҕатыгар көмө кийиэ буола улаатыбыта. Дорҕоо орто оскуолатын бүтэрээт, ытык иэйиэ толорон армия кэккэтигэр чиэстэохтик сылдьыспыта. Армия кэнниттэн сибээс техникумугар үөрөнэн, олохтоох өлүс туһалаах электромеханик идэтин ылбыта. 1976 сылтан төрөөбүт Чурапчытыгар телестанцияҕа электромеханигынан аналаан, тыа сиригэр бастакынан нэһиилэнньэ телевизорыгын Кинэ телевидение программаларын көрөр кыахтаныыгар барыы сатабылын, дьоҕурун ууран кэлбит сэдэх идэлээх специалист буола үүнэ.

Петр Петрович улууһун барыы нэһиилэктэрин ахсын тоҕото-хастаа кырыммытын аҕар дойдуттан кыаллыбата буолуо. Ол эрдэн биири чоҥчу этиэхха сөп, ол кини 43 ретранслятордары таҥан туруорбутун. Олор иэдэйиигэр улуус киниигэр, Мырылаҕа, Хаҥыйахха, Мыҥдаҕайыта, Чакырга, Мутудайга, Арыылаахха, Кытаанахха уонна Саланнаҕа үстүү программаларга ретрансляторлар монтажтаммыттара. Баларга барыларыгар Петр Петрович тус бэйэтинэн сылдьан туруорсубута, таҥныта. Хайа уонна алдьаныы-кэбиэнии хаана барыай, оннооҕор барытыгар кини көмөтө наада буолар. Кэлин сылларга Чурапчыга телерадиоаппаратураны өрөмүөнүүр мастарыскый сабыллыбыт-тан кини салайар 3-4 үлэһиттээх дьоҕус коллективытар иҥалаан өрөмүөнньэтэр буолбуттара амаҕа өйдөөтөр.

1991 сылтан улуус киниэрэ «Маарынчаан» телерадиостудия торуллаппытын олохтоох нэһиилэнньэ көрохсэбилиэн көрсүбүтэ. Былыргы «Маарынчаанны» сэргэ Чурапчы орто оскуолатын «Сайдыы» уонна Д. И. Коркин аатынан республикатаҕы орто спортивнай интернат-оскуола «Эрчим» телестудиялара баар буоллулар. Балар эфиргэ тахсан «күүх экран» иэнгүө телевизоры көрөөччүлэргэ тиийиилэрин хаччыйыы телевышка үлэһиттэригэр сүктэриллэр.

Оттон бу кыра коллектив хайдах усулуобуйаҕа үлэлиирий? Кыараҕас дьиэҕэ биир комплект аппаратураҕа аналлаах хосхо үс комплект аппаратураны сиэмэн үлэлэтэллэр. Бас биэр массыыналара суох, ким, гараж кэлиэ дуо. Туох баар олоҕун аналаан улууһуттар умнуллубат үтүөлээх, тыа сиригэр телевизоры кылдьыннын, көрдөрүүнү олохтоспут нэһиэхэ—П. П. Поссельскайга улуус салалтата анаан-минээн болҕомтотун уурара буоллар диэн саныыбыт.

Улуусаутугар телевизоры көрөр буолбуппут көрө-бөлө 25 сыллаах үбүлүйүөнүн. Петр Петрович, Эйгиэ уонна биирдэ үлэлиир дьоҕотторгун итинник эҕэрдэлиибит!

Р. САВВИН,
РФ үөрэҕириитин туйгуна, улуус бочуоттаах гражданина.

Эҕэрдэлиибит!

Улуустааҕы ветеринарнай управление кылаабынай бухгалтерын иҥнистабыллаах Татьяна Николаевна ЧЕПАЛОВАНЫ күн сирин көрбүт үйэ анардаах үбүлүйүгүнэн итинник, истинник эҕэрдэлиибит.

Баҕарабыт Эйиэхэ уонна дьиэ кэргэнигэр чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэҕэ, үөрэхтэх ситиһиилэри, дьоллоох-соргулаах олоҕу.

Ветеринарнай управление коллектива, профсоюзнай комитета.

МАХТАНАБЫТ

Күндүтүк сиэнэр ханталлаах оҕобут СТАСИК, Хатылы нэһилиэгин олохтоохо, бааһынай хаһаайыстыбабыт баар-суох тутаах үлэһитэ, дьоҥҥо истиҥ сыҥнаах чэгиэн-чэбдик бэйэтэ күлэ-үөрэ сылдьан баара-суоҕа 20 саастыгар ахсынны 3 күнүгэр күн сиригэр эмиэ хомолтолоохтук барда.

Кутурҕаннаах мар күннэрбитигэр күүс-көмө, суоҕама, тирэх буолбут, хомолтолорун тиэрпит ыраахчугас айахтарбытыгар, маллаабытыгар-дьоммутугар, олохтоох дьаһалтаҕа, биригэ үөрэммит уонна чугас табаарыстарбытыгар, оҕобут баарга үөрэммит оҕолорутар, казначейство (начальник Иванов И. И.), ветеринарнай управление (начальник Макаров Л. И.) коллективтарыгар улахан махталбытын тиэрдэбит.

Кини эйэ-дэмэ сиригэр сырыыннаах Саҥа Дьылынан итинник, истинник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт эйиэх саҥа ситиһиилэри, үөрүүнү-көтүүнү, үйэни дьоллоох-соргулаах олоҕу.

Ийэтэ, аҕата, эдьиийэ, быраата, баата, эбэтэ.

ДОРУОБУНА МУНУГА

ЧЕСОТКА

Республикаҕа чесотканан (кэһиилээх ымынаҕынан) ыалдьыбыт кийи ахсаана быйылгы сыл 9 ыйын түмүгүнэн 1507 кийиэхэ тиийбитэ, итиитэн 14-гэр диэри саастаах 1211 оҕо ыарыйда.

Биһиги улууска чесотканан ахсынны 9 күнүгэр диэри балнэтэммитиэн 54 кийи ыарыйда, итиитэн 27-лэрэ оҕолор. Саамай элбэх ыалдьыы Чурапчыга, Дириҥнэ бөлөхтөөх.

Чесотканан ыалдьыбыт кийиттэн таҥаһын уларсан кэттэхха, малын-салын туһаныахха, биригэ утуйдахха, ооннооуруттан сыстыахха сөп. Таррабаччыттан кийи хараҕар көстүбэт клещ буолар. Личинка кийи тиритигэр олохсуйан 4 нэдиэлэҕэ клещ буолар. Кийи кийи тиритигэр 4-5 мм ийрдьэ диэлэ кииргэр.

Ымынах, сурунхэм, илиигэ, иска, тилэххэ, олорор эйэстэҕэ тахсар.

Ыалдьыбыт кийи ис, утуйар таҥаһын 1-2 бырыһыаннаах мылалаах, суодалаах уугa оргуталлар, куурбутун кэнэ кийи оттуттэн өтүүктэнэллэр. Утуйар таҥаһын 4-5 хонуукка таҥырдьа таҕларан тоноруллар. Дьэҥэ 1-2 бырыһыаннаах мылалаах, суодалаах оргуйбут уунан күн ахсын кичэйэн сууйуллуохтаах, ыалдьыбыт кийиэхэ туспа соттор, ийит-хомуос анаммыллар. Ыраастык, чэбчэстик тутта, суупа-тараана сырыттахха, кийи бу ыарыыга хантарбат.

Чесоткатаан ыалдьан бараан ону бэйэ эмтэнэ сатаабына тирии ораас ыарыыларыгар тиэрдиэн сөп. Онон ыалдьыбыккытын биллэргит эрэ дерматолог-врачка көрдөрөргө тиэтэйиҥ!

Л. ПОПОВА,
улуустааҕы СЭН киниин эпидемиолога.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Суһаллык 1994 сыллаах, сүүрэ сылдьар, үчүгэй туруктаах ВАЗ-21213 автомашинаны. Сыаната—26 мод. солк. Төлөбүрэ кэпсэтиилэн буолуон сөп. Биллэр тел. 21-464.

ТЫА ДЬОНО ДОТАЦИЯНЫ КЭГЭЬЭЛЭР

Быйыл 11 ый түмүгүнэн бас билии барыы көрүүлэх хаһаайыстыбалара государствоҕа 5 тыс. 627 тонна эти туттардылар. Атыннык эттэххэ, былырыыгыттааҕар 5 тыс. тонна кэриниэн аҕыйаҕы.

—Дьиҥнээн, эти оҥоруу аччаабата,—диэн этэр батарыыта уонна хаачыстыбаҕа инспекция начальника Федор Ильинов.—Бастатан туран, государство оттуттэн дотация сарбылыннна. Билигин 13 тыс. тоннаҕа эрэ көмө харчы көрүллэр. Итиччэ эти сыл бүтүөр диэри булар кыах баар. Былыргы тыыннаах ыйаах ыыстыбыттан государствоҕа туттарыллыбыт хас биирдии кийи эт ийиҥ эмиэ аналарыгар көрөн 2550-2800 солк. көрүллэр. Кыыл таба этигэр кийлэтигэр 4 тыс. солк. бэриллэр. Таарыччы эттэххэ, былаанныммыт табы эти туттарылыннна.

Сылгыга уонна дьиэ табатыгар көрүллүбүт тоҥо ахсаанын сарбыйбатаххха, эмиэ дотация көрүллүөр.

Былыргы табаары оторооччулар дотация тайыыннан эттэрин государствоҕа туттарилларыгар интэриэстэрэ суох. Иннь тыыннан, бэйэлэрэ арыый үөрүк сыыннаан атын сиргэ атыылыы сатыыллар.

СИА.

Күндү кэргэним, иҥабыт, оҕом, убайбыт, ыраанныт, айахпыт, Д. И. Коркин аатынан Чурапчытааҕы республикаанскай спортивнай орто интернат-оскуола коҥуох тустуута Мыҥдаҕайытааҕы филиалын тренера

КОЖУРОВ Алексей Ильич

эдэр саҕыгар эмиэ ыалдьан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, айахтарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар иҥитиннэрэбит.

Кэргэн, оҕолоро, ийэтэ, балтылара, бырааттара, эдьиийдэрэ, убайдара, күтүөттэрэ, кийиттэрэ, аймахтара.

Күндү кэргэнним, иҥабыт, оҕом, убайбыт, ыраанныт, айахпыт, Д. И. Коркин аатынан Чурапчытааҕы республикаанскай спортивнай орто интернат-оскуола коҥуох тустуута Мыҥдаҕайытааҕы филиалын тренера

КОЖУРОВ Алексей Ильич

эдэр саҕыгар эмиэ ыалдьан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, айахтарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар иҥитиннэрэбит.

Кэргэн, оҕолоро, ийэтэ, балтылара, бырааттара, эдьиийдэрэ, убайдара, күтүөттэрэ, кийиттэрэ, аймахтара.

Кутурҕаннарын тиэрдиллэр:

—Кэргэнигэр Надежда Никитичнаҕа, оҕолорутар, аймахтарыгар Чурапчытааҕы спортивнай интернат-оскуола администрацията, профкома, коллектива.

—Аммa орто оскуолатын учууталларыгар кэргэнигэр Надежда Никитична, кэлиҥигар Алина Алексеевна, кыыһыгар Кытаанах орто оскуолатын учууталыгар Анна Алексеевна Кожуроваларга улуустааҕы үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюһун улкома, Кытаанах орто оскуолатын коллектива.

—Кэргэнигэр Надежда Никитичнаҕа, оҕолорутар, аймахтарыгар Болугур нэһиилэгин дьаһалтата, «Мыҥдаҕайы» табаарыстыба бырабылыанньата.

—Кэргэнигэр таптыыр дьүөгэлэригэр Кожурова Надежда Никитичнаҕа, оҕолоругар Аннаҕа, Алинаҕа, Артемиэ табаарыстара Мыҥдаҕайыттан Саввиннар, Заболоцкайдар, Сысолятиннар, Коркиннар, Карпонтар.

—Үөрэнээччилэригэр, уолугар биригэ үөрэнэр табаарыстарыгар Артемиэ кылааһын салайаччыта Антонина Егоровна, бары учууталлара, биригэ үөрэнэр табаарыстара.

—Уолугар табаарыстарыгар Артемиэ тустуу секциятыгар биригэ дьарыктанар оҕолоро.

—Кэргэнигэр кылаастарын салайаччытыгар Надежда Никитичнаҕа VII «а» кылаас үөрэнээччилэрэ уонна тоҕоостоохтор.

—Кэргэнигэр, оҕолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр, бары чугас аймахтарыгар, биригэ үөрэммит табаарыстара.

—Күндү таайдара Алексей Ильич өлбүтүнэн кэргэнигэр Надежда Никитичнаҕа, оҕолоругар Аанчыкаа, Алинаҕа, Артемиэ Чурапчыттан Монастыревтар, Новгородовтар, М. Е. Кожурова, Мыҥдаҕайыттан Саломовтар, Лазаревтар, Майыттан, Чурапчыттан Саломовтар.

—Мыҥдаҕайыттан тустуу филиалын тренера, спорт мастарыгар кандидат Кожуров Алексей Ильич өлбүтүнэн кэргэнигэр Надежда Никитичнаҕа, оҕолоругар Аннаҕа, Алинаҕа, Артемиэ улуустааҕы иччат, туризм, физкультура уонна спорт управлениета.

Сүрүн огдообото, үлэ ветерана, Бахсы нэһиилэгин олохтоохо

ВАСИЛЬЕВА Анна Тимофеевна

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдиллэр:

—Оҕолоругар, сиэнэриигэр улиотребсоюз бырабылыанньата, профкома.

БАҺААРТАН ТАХСЫБЫТ ХОРОМПЬУНУ АМЕРИКАНЕЦТАР ТӨЛҮӨХТЭРЭ

Ахсыннья 7 күнүгэр Ленскай улуһун Ватым бөҺүөлэгэр нефи переработкалыыр дьоҕус заводка буолбут баһаары сэлиэстийэлиир комиссия үлэтин түмүктээтэ. Комиссия председателэ, «Сахаинефтегаз» компания вице-президента Петр Семенов США-ҕа иҥитиннэриллибитинэн, компания уонна дьоҕус заводу атыылаабыт Америка «РЕДД» корпорациятын итиннэ СР госпожнадзорун специалистара үлэһиттэр бытаран биэриилэрин түмүгэр баһаар буолбут диэн биир түмүккэ кэллилэр. Теплообменник блогар маҥыт тохтубутугар заводу уталыччылыбакка тохтотуллуохтаах этэ, ол эрдэн үлэһиттэр бытаран биэрбиттэрэ.

Баһаартан 150 тыс. доллар кэринэ, тэрил стоимоһын 5 бырыһыанныгар тэҥнээх, хоромньу таҕыста. Заводу чөлүгэр туһарин ороскуотун бүтүннүүтүн «РЕДД» корпорация бэйэтигэр ылынна. Бу үлэ 1998 сыл тохсунньу бүтүүтүгэр түмүктэнэхтэх.

СИА.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21 322, отделы—21-265, общий—21-505.

Учредители (соучредители) газеты: Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Саханолиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объем—1 усл. п. лист, на 4-х страницах.

Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско-полиграфической компании «Саханолиграфиздат». ЗАКАЗ №№ 148—149. г. Чурапча, ул. Карла Маркса 26 «а». Подписано в печать 22. 12. 97 г. Тираж 1909.

Автор суругар этиллэр редакция позициятыгар эмиэ сөп түбэлэр буолбаттар. Суругу ыйыллар чахчылар хоодьуктаахтарыгар эпиэ ыытыллар. Автор туох бэйэтэ сүгүн.